

BOGANMELDELSE

Det dyrebare

Anmeldt af Peter K.A. Jensen, speciallæge i klinisk genetik.
peter.kaj@hotmail.com

I forbindelse med den permanente udstilling, Det dyrebare, på Zoologisk Museum i København har museet udgivet bogen *Det dyrebare - historierne om museets største skatte*.

Bogen er en dokumentation af, at Statens Naturhistoriske Museum (hvorunder Zoologisk Museum i dag hører) huser en naturhistorisk samling, der hører til blandt verdens mest betydningsfulde. I bogen er omtalt genstande, der har bidraget med afgørende viden om Sol-systemets oprindelse og om livets oprindelse og efterfølgende evolution, som i løbet af næsten 4 milliarder år har frembragt den helt utrolige diversitet i biosfæren, der omgiver os i dag.

Bogens mange forskellige historier giver et indblik i de genstande (naturalier), der har spillet en særlig rolle for naturvidenskabens historie, men er også en fortælling om skiftende tiders naturopfattelser og det farverige persongalleri af aktører, der i tidens løb har bidraget til samlingen.

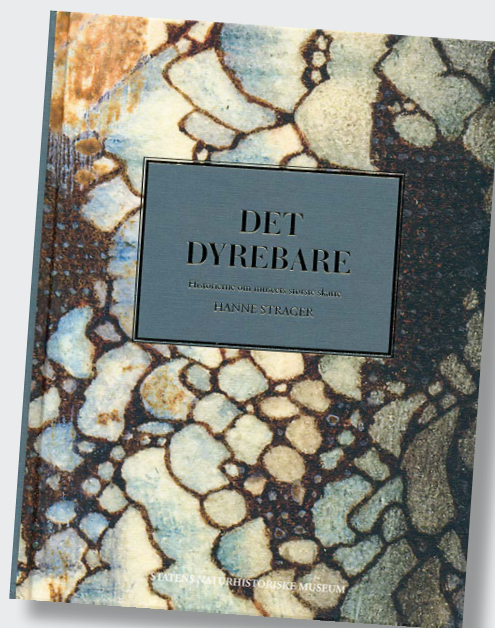
Af bogens indledning fremgår det, at det er nogle af de bedste af de mange genstande i udstillingen, der er udvalgt til bogen. Men bogen er desuden suppleret med historier om nogle genstande, der af den ene eller den anden grund ikke har fundet plads i udstillingen. Selv om jeg (endnu) ikke har set udstillingen, synes bog og udstilling således at supplere hinanden.

Fra bogens indledning citeres: »Det kostbare og det kuriøse, det smukke og det mærkelige, det uforståelige og dét, vi er blevet forstandige af. Museets skatkammer rummer alverdens ting, som er blevet indsamlet gennem de seneste 400 år, fordi de var noget særligt.«

Kommer vidt omkring

Bogens historier spænder meget vidt. Den indledes med en historie om tilblivelsen af *Flora danica*. Om hvordan den unge tyske læge og botaniker, Christian Georg Oeder blev ansat af Frederik V til at indrette byens botaniske have. Oeders ambition var intet mindre end – og helt i Oplysningstidens ånd – at skabe et billedværk over alle rigets planter, *Flora danica*. Værket skulle være til glæde for såvel lærd som lægmand. Arbejdet skulle dog vise sig at være kolossalt stort, og det kom til at strække sig over 122 år. I alt blev der stukket 3.240 kobberplader, hvoraf næsten alle eksisterer den dag i dag. *Flora danica* blev en international succes, der kastede glans over konge og land.

Et andet nedslag er historien om gæren og det syge øl. Stort set al øl i verden brygges med en gærkultur, der blev rendyrket af danskeren Emil Christian Hansen i 1880'erne. Hansens fortjeneste blev at finde løsningen på alle brygges mæreridt, den såkaldte ølsyge, der ødelagde øllet og gjorde det udrikkeligt. Hansen fandt ud af, at ølsygen ikke skyldtes bakterier, som man ellers havde mistanke om, men i stedet forurening med såkaldt vildgær. Hansen forfinede metoden til at dyrke gær i en helt ren kultur, som han navngav *Saccharomyces*

carlsbergensis. Museet rummer hans samling af mikroskoppræparater af den berømte gærcellekultur, der reddede ølbrygningen på Carlsberg og i det meste af resten af verden.

Et tredje nedslag kan (helt bogstaveligt) være de tre historier om meteoritter i bogen. En af disse handler om den grønlandske kæmpe-meteorit, Agpalilik (den vejede 20,1 tons, da den blev fundet og er dermed verdens tredjestørste). Den blev opdaget i 1818 af englænderen John Ross ved kap York nær Thule i Nordvestgrønland. Men først i 1967 blev den – under foranledning af den danske meteorit-ekspert, Vagn Buchwald – bjerget og fragtet til København. Den kan i dag ses i gården foran Geologisk Museum.

Historien om den grønlandske fisk på fire ben *Ichtyostega* ("fisketag") er også værd at nævne. Fossilet blev fundet i 1931 af et hold under ledelse af den danske geolog Lauge Koch. Det er et af de vigtigste fossiler, der nogensinde er fundet, idet det er det ældste fossil, der viser, hvordan livet bevægede sig fra havet op på landjorden på overgangen mellem de geologiske perioder Devon og Karbon. Bogens historie rummer Eigil Nielsen oprindelige beretning om fundet og den første videnskabelige beskrivelse af fossilet, der blev overladt til den svenske palæontolog Erik Jarvik.

Flot og fængslende

Dette lille udpluk illustrerer kun på fattig vis spændvidden i denne fantastiske, flotte og fængslende bog, der fortjener alle de stjerner, der gives ved sådanne lejligheder. Bogen er i lige grad en spændende kulturhistorisk beretning og en række fortællinger om betydningsfulde begivenheder i dansk naturvidenskabens historie. Alle historierne krydres med smukke illustrationer.

Bogen kan uden betænkeligheder anbefales.

Hanne Strager: *Det Dyrebare*. Statens Naturhistoriske Museum 2014. 237 sider, 249,- kr.